

УДК 616.314-002-036.4-053.4:616.954

DOI 10.11603/2311-9624.2023.1.13846

©Х. В. Шкляр, О. В. Авдеєв

Тернопільський національний медичний університет імені І. Я. Горбачевського МОЗ України

e-mail: shklyar_hv@tdmu.edu.ua

Результати опитування батьків дітей молодшого віку щодо індивідуальної гігієни порожнини рота

ІНФОРМАЦІЯ

Надійшла до редакції/Received:
09.02.23 р.

Ключові слова: ранній дитячий карієс; діти дошкільного віку; додаткові засоби гігієни; шкідливі звички; індивідуальна гігієна порожнини рота.

АНОТАЦІЯ

Резюме. Стоматологічне здоров'я є важливою складовою соматичного здоров'я. Аналізуючи етіологічні фактори ризику виникнення раннього карієсу в дітей, стає зрозумілим, що найбільша відповідальність лежить саме на батьках, які повинні контролювати якість, регулярність індивідуальної гігієни порожнини рота дітей, засвоєння ними практичних навичок з догляду за зубами та використання предметів і засобів для видалення назубних нашарувань.

Мета дослідження – оцінити санітарно-гігієнічні знання батьків дітей дошкільного віку щодо догляду за порожниною рота із застосуванням опитування.

Матеріали і методи. Для даного дослідження ми провели анкетування 222 батьків дітей молодшого віку, які відвідують заклади дошкільної освіти. Батькам роздавали паперовий опитувальник, до якого входили питання щодо оцінки санітарно-гігієнічних знань батьків дитини. Відповіді записувались у домашніх умовах.

Результати досліджень та їх обговорення. Клінічні спостереження вказують на те, що тісна співпраця дитячого стоматолога та педіатра з перших місяців життя дитини може забезпечити формування мотивації батьків до збереження стоматологічного здоров'я дитини, створити повноцінні умови для дозрівання тимчасових зубів та можливість усунути чинники ризику розвитку карієсу, забезпечити проведення профілактичних заходів, а також здійснити корекцію харчування та гігієнічного догляду за порожниною рота. Результати анкет засвідчили, що діти, які проживають у місті, краще та ретельніше доглядають за порожниною рота, ніж діти, що проживають у сільській місцевості.

Висновки. Потрібно періодично проводити санітарно-просвітницьку роботу серед батьків дітей молодшого шкільного віку з метою зменшення ризику розвитку раннього дитячого карієсу.

Вступ. На даний час найбільш поширеним захворюванням людства залишається карієс зубів. Карієс – це стоматологічна хвороба, що потребує покращення методів її лікування й профілактики, зокрема у дітей молодшого віку.

Стоматологічне здоров'я є важливою складовою соматичного здоров'я. Аналізуючи етіологічні фактори ризику виникнення раннього

карієсу в дітей, стає зрозумілим, що найбільша відповідальність лежить саме на батьках, які повинні контролювати якість, регулярність індивідуальної гігієни порожнини рота дітей, засвоєння ними практичних навичок з догляду за зубами та використання предметів і засобів для видалення назубних нашарувань [3].

Гігієнічне виховання починається із санітарно-просвітницької роботи (СПР). У населення формується переконання в необхідності застосування корисних навичок на основі правил здорового способу життя. Необхідно враховувати, що інформація перетворюється у знання, потім у переконання, а вже переконання спонукають до вчинків. Крім того, необхідно враховувати психологію аудиторії (дошкільна, школа, доросла аудиторія) – від цього залежать форма і методи роботи. Розрізняють активні й пасивні форми і методи СПР. Пасивні – видання статей, листівок, пам'яток, плакатів, санбюлетенів, показ кінофільмів, видання науково-популярної літератури. Активні – проведення виступів, бесід, лекцій, доповідей. СПР також поділяється на індивідуальну, колективну, масову.

Санітарна освіта – важливий розділ діяльності лікувально-профілактичного закладу, професійний обов'язок кожного медичного працівника.

Санітарно-просвітницька діяльність – це невід'ємна частина роботи лікаря-стоматолога в профілактиці тих чи інших стоматологічних хвороб, а використання пам'яток для пацієнта полегшує роботу стоматолога [4].

Дієві профілактичні програми й раннє лікування карієсу дозволяють підвищити якість стоматологічного здоров'я дітей, а відповідно і якість їхнього загальносоматичного здоров'я [7].

Важливе значення у розвитку карієсу має комплекс місцевих та загальних чинників, які сприяють недостатній мінералізації емалі, у результаті чого створюються умови для ви-

никнення карієсу зубів, тобто формується карієсоприйнятлива емаль [3].

Основними факторами є: мікрофлора порожнини рота, характер і режим харчування, вміст фтору у воді, кількість і якість слиновиділення, загальний стан організму, екстремальні дії на організм, спадковість [2].

Для визначення впливу особливостей індивідуального гігієнічного догляду за порожниною рота дітей молодшого віку на розвиток карієсу зубів був використаний соціологічний метод дослідження.

Метою дослідження було оцінити санітарно-гігієнічні знання батьків дітей дошкільного віку щодо догляду за порожниною рота із застосуванням опитування.

Матеріали і методи. Для дослідження проведено анкетування 222 батьків дітей дошкільного віку 3–6 років. 112 батьків дітей, які відвідують Тернопільський заклад дошкільної освіти «Ясла-садок № 5 «Фіалка» Тернопільської міської ради, а також 110 батьків дітей, які відвідують комунальний дошкільний заклад «Ясла-садочок «Країна дитинства» Великогаївської ТГ Тернопільської області.

Анкетування проводилось шляхом роздавання батькам паперового опитувальника, до якого входили питання щодо оцінки санітарно-гігієнічних знань батьків дитини. Відповіді записувались у домашніх умовах.

Серед обстежених була 121 дитина віком 3–6 років (54,5 % від усього числа дітей), з яких 62 хлопчики (51,2 % від кількості дітей цього віку) та 59 дівчаток (48,7 %) і 101 дитина віком 5–6 років (45,5 %), з них 50 хлопчиків (49,5 % від числа дітей цього віку) та 51 дівчинка (50,4 %) (рис.).

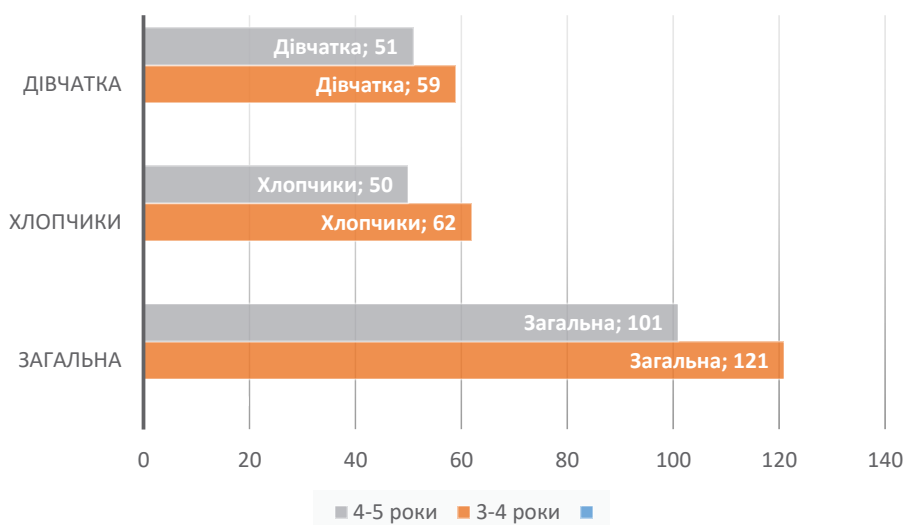

Рис. Графічна характеристика обстежених дітей.

Анкета містила такі запитання щодо рівня санітарно-гігієнічних знань:

1. Дитина познайомилась із своїм лікарем-стоматологом у віці до трьох років?

2. Лікар-стоматолог склав основні рекомендації щодо гігієнічного догляду за порожниною рота?

3. Дитина чистить зуби з дворічного віку?

4. Дитина чистить зуби два рази на день чи менше?

5. Дитина чистить зуби дитячою зубною пастою?

6. Чи використовує дитина додаткові засоби гігієни (ополіскувачі, флоси)?

7. Чи у Вашої дитини гігієна порожнини рота є задовільною (зуби візуально чисті)?

8. Чи є шкідливі звички у вашої дитини?

Результати досліджень та їх обговорення.

Результати аналізу анкетних даних показали, що відповідь батьків на перше запитання «Чи дитина була знайома із своїм лікарем-стоматологом у віці до трьох років?» була позитивною не у всіх. Позитивні відповіді були у батьків трирічних дітей із міста – 14,2 %, села – 13,6 %; у чотирирічних дітей з міста – 16,9 %, села – 16,3 %; в п'ятирічних дітей із міста – 22,3 %, села – 22,7 %; шестирічних дітей з міста – 24,1%, села – 24,5 %.

У цілому на це запитання позитивно відповіли батьки дітей із міста – 77,6 %, села – 77,2 %, тобто в місті діти частіше відвідували стоматолога у віці до 3 років. Разом позитивних відповідей від загальної кількості запитань складало 77,4 %. Батьки розуміють, що правильний та вчасно розпочатий догляд за зубами дитини допоможе подолати будь-які фактори ризику та зберегти зуби здоровими на все життя. Своєчасне звернення до лікаря також відіграє важливу роль.

На друге запитання «Чи лікар-стоматолог склав основні рекомендації щодо гігієнічного догляду за порожниною рота?» позитивно відповіли батьки трирічних дітей із міста – 13,3 %, села – 10,9 %; чотирирічних дітей з міста – 17,8 %, села – 14,5 %; п'ятирічних дітей із міста – 23,2 %, села – 19 %; шестирічних дітей з міста – 26,7 %, села – 22,7 %. Ці результати анкетних даних засвідчили, що позитивно відповіли батьки дітей з міста – 81,2 %, а села – 67,2 %. Разом позитивні відповіді склали 74,3 %.

З цього можна зробити висновок, що у містах батьки дітей сумлінніше дотримуються рекомендацій лікарів-стоматологів щодо гігіє-

нічного догляду за порожниною рота. Батьки дітей у сільській місцевості дещо менше прислухаються до побажань лікаря.

Як зазначають науковці, особливої уваги заслуговує первинна профілактика, яка спрямована на ліквідацію чинників ризику виникнення карієсу, які мають безпосередній вплив на стоматологічне здоров'я. У цьому аспекті найбільш ефективним та доступним методом профілактики є раціональна щоденна індивідуальна гігієна порожнини рота [4–6].

Наступним запитанням анкети було «Чи з двох років дитина чистить зуби?». Встановлено, що 86,6 % – батьків із міста та 72,7 % – батьків з села відповіли позитивно. Разом позитивних відповідей від загальної кількості дітей було 79,7 %. При уточненні виявлено відповіді батьків трирічних дітей із міста – 15,1%, села – 12,7 %; чотирирічних дітей із міста – 18,7 %, села – 15,4 %; п'ятирічних дітей з міста – 24,1 %, села – 20,9 %; шестирічних дітей із міста – 28,5 %, села – 23,6 %. Тому більшість дітей, яка проживає у місті, чистить зуби з дворічного віку.

Не менш важливим вважаємо запитання «Дитина чистить зуби два рази на день чи менше?». За відповіддю усіх опитаних ствердлива відповідь була у 78,8 %. Результати анкетних даних засвідчили, що позитивна відповідь батьків із міста складала 90,1 %, а села – 64,5 %. У трирічних дітей із міста – 16 %, села – 12,7 %; в чотирирічних дітей з міста – 19,6 %, села – 13,6 %; у п'ятирічних дітей із міста – 25 %, села – 17,2 %; в шестирічних дітей з міста – 29,4 %, села – 20,9 %.

Регулярне чищення зубів з дитячого віку повинно стати спочатку стабільною звичкою дитини, а потім – невід'ємною складовою способу життя, оскільки навички, отримані в дитинстві при позитивному відношенні до процедури чищення зубів, засвоюються найкраще.

Якість та здоров'я гігієни порожнини рота також залежить і від вибору засобів та предметів гігієни для догляду за зубами. На ринку України запропоновано широкий асортимент та різноманітність зубних паст. Нас цікавило, якою пастою діти чистять зуби.

Ми проаналізували відповіді батьків на запитання: «Чи дитина чистить зуби дитячою зубною пастою?». Відповідь батьків дітей складала у трирічних дітей із міста 17,8 %, села – 15,4 %; в чотирирічних дітей з міста – 20,5 %, села – 16,3 %; у п'ятирічних дітей із міста – 25,8 %, села – 18,1 %; у шестирічних дітей міста – 30,3 %, села – 21,8 %. Разом стверджу-

вальних відповідей від загальної кількості батьків було 83,3 %. Батьки дітей із міста позитивно відповіли 94,6 %, а села – 71,8 %. Спостерігаємо, що у місті діти майже стовідсотково користуються дитячою зубною пастою, а в селі дещо знижений показник.

При оцінці відповідей батьків на запитання «Чи використовує дитина додаткові засоби гігієни (ополіскувачі, флоси)» встановлено, що відповідь батьків дітей складала у трирічних дітей із міста – 17,8 %, села – 11,8 %; в чотирирічних дітей з міста – 19,6 %, села – 16,3 %; у п'ятирічних дітей з міста – 24,1 %, села – 18,1 %; в шестирічних дітей із міста – 29,4 %, села – 19 %.

Ці результати анкетних даних засвідчили, що позитивна відповідь батьків із міста складала – 91 %, а села – 65,4 %. Разом позитивних відповідей від загальної кількості опитаних склала 78,3 %. З цього можна зробити висновок, що у містах діти активніше використовують додаткові засоби гігієни (ополіскувачі, флоси), а у селі дітки значно менше користуються додатковими засобами для догляду за зубами.

Наступним нашим запитанням було «Чи у вашої дитини гігієна порожнини рота є задовільною (зуби візуально чисті)?». Відповіді на поставлене запитання розподілилися так: позитивною відповіддю батьків дітей була у трирічних дітей із міста – 17,8 %, села – 14,5 %; в чотирирічних дітей з міста – 22,3 %, села – 15,4 %; у п'ятирічних дітей із міста – 22,3 %, села – 18,1 %; в шестирічних дітей з міста – 29,4 %, села – 21,8 %. Загалом, на це запитання позитивно відповіли батьки дітей із міста – 91,9 %, села – 70 %, разом позитивних відповідей від загальної кількості опитаних склала 81%.

Існує багато факторів, що впливають на появу раннього дитячого карієсу в дитини. Здоров'я порожнини рота починається з внутрішньоутробного розвитку дитини і на нього впливає стан порожнини рота матері. Якщо здоров'я ротової порожнини матері погане, це може перешкоджати розвитку емалі дитини, роблячи її більш сприйнятливою до раннього дитячого карієсу (РДК). Після народження дитини бактерії, що викликають карієс, можуть передаватися дітям від найрідніших. Як й інші неінфекційні захворювання, РДК тісно пов'язаний із споживанням цукру, який продовжує вироблення кислоти бактеріями у зубних нашаруваннях, впливає на склад мікрофлори ротової порожнини і рН біоплівки та сприяє демінералізації емалі. Оскільки РДК

молочних зубів негативно впливає на загальний стан здоров'я дитини, дуже важливо, щоб молочні зуби були здоровими [12].

У багатьох дітей протягом певного періоду життя можна спостерігати різні шкідливі звички. Найпоширенішими серед яких є прикушування губи, дихання ротом, смоктання пальців, олівців. Це може призводити до ушкодження емалі, а також до порушення прикусу. З цією проблемою потрібно звертатися до педіатра, психолога або стоматолога. Тому логічним було наступне запитання «Чи є шкідливі звички у вашої дитини?». Стверджувальну відповідь дали лише 20,7 %, з них відповіді батьків із міста складала 11,6 %, а села – 30 %. Виявлено, у трирічних дітей з міста – 1,7 %, села – 3,6 %; в чотирирічних дітей із міста – 1,7 %, села – 8,1 %; у п'ятирічних дітей з міста – 3,5 %, села – 8,1%; в шестирічних дітей міста – 4,4 %, села – 10 %. З цього можна зробити висновок, що діти, які проживають у сільській місцевості, більш схильні до шкідливих звичок.

Після аналізу проведеного опитування батькам надали рекомендації щодо профілактичних заходів для дітей та такі письмові приписи:

1. Навчити діток самостійно і правильно використовувати предмети гігієни для порожнини рота.
2. Чистити зуби двічі на день, краще після їжі.
3. Полоскати рот водою після споживання їжі.
4. Налагодити повноцінне харчування, а також обмежити солодку їжу та газовані напої.
5. Навчити дотримуватися розпорядку дня.
6. Контролювати заміну зубної щітки 4 рази протягом року.
7. Навчитися правильно добирати зубні пасти, щітки, зубні нитки відповідно до віку.
8. Двічі на рік відвідувати дитячого стоматолога, ретельно виконувати усі його рекомендації.

Клінічні спостереження вказують на те, що тісна співпраця дитячого стоматолога та педіатра з перших місяців життя дитини може забезпечити формування мотивації батьків до збереження стоматологічного здоров'я дитини, створити повноцінні умови для дозрівання тимчасових зубів та можливість усунути чинники ризику розвитку карієсу, забезпечити проведення профілактичних заходів, а також здійснити корекцію харчування та гігієнічного догляду за порожниною рота [1, 2, 9–11].

Висновки. За результатами анкетування батьків дітей молодшого віку щодо індивідуальної гігієни порожнини рота встановлено, що у дітей, які проживають у місті, виявлено кращий догляд за порожниною рота, ніж у тих дітей, що проживають у сільській місцевості.

Потрібно активніше проводити санітарно-просвітницьку роботу серед батьків дітей молодшого віку, адже хороші знання дорослих сприяють зменшенню поширеності раннього дитячого карієсу.

©Н. В. Shkliar, O. V. Avdeev

I. Horbachevsky Ternopil National Medical University

Results of a survey of parents of younger children regarding individual oral hygiene.

Summary. Dental health is an important component of physical health. Analyzing the etiological risk factors for the occurrence of early caries in children, it becomes clear that the greatest responsibility lies precisely with parents, who must monitor the quality and regularity of individual oral hygiene of children, their acquisition of practical skills in dental care and the use of objects and means for removing dental plaque

The aim of the study – to assess the sanitary and hygienic knowledge of parents of preschool children regarding oral care using a survey.

Materials and Methods. For this study, we conducted a survey of 222 parents of younger children who attend preschool education institutions. A paper questionnaire was distributed to the parents, which included questions regarding the assessment of the sanitary and hygienic knowledge of the child's parents. Answers were recorded at home.

Results and Discussion. Clinical observations indicate that the close cooperation of a children's dentist and a pediatrician from the first months of a child's life can ensure the formation of parents' motivation to preserve the child's dental health, create full-fledged conditions for the maturation of temporary teeth and the possibility of eliminating risk factors for the development of caries, ensure the implementation of preventive measures, as well as carry out correction of nutrition and hygienic care of the oral cavity. The results of the questionnaires proved that children living in the city take better and more thorough care of the oral cavity than children living in rural areas.

Conclusions. It is necessary to periodically carry out sanitary and educational work among parents of children of primary school age in order to reduce the risk of developing early childhood caries.

Key words: early childhood caries; preschool children; additional hygiene products; bad habits; individual oral hygiene.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Каськова Л. Ф. Взаємозв'язок захворюваності на карієс тимчасових зубів з соматичною патологією у дітей (літературний 215 огляд) / Л. Ф. Каськова, Л. П. Уласевич : матеріали наук.-практ. конф. з міжнар. участю «Інноваційні технології в сучасній стоматології» (Івано-Франківськ – 2015, 19–21 березня). – Івано-Франківськ, 2015. – С. 71–75.
2. Каськова Л. Ф. Чинники виникнення карієсу і можливості впливу на них у дітей шкільного віку / Л. Ф. Каськова, Т. Б. Мандзюк // Український стоматологічний альманах. – 2022. – № 2. – С. 46–50.
3. Савчин Н. Л. Особливості перебігу карієсу тимчасових зубів у дітей з Епштейн-Баррвірусною інфекцією /

- Н. Л. Савчин, Е. В. Чухрай, С. В. Безвужко // Буковинський медичний вісник. – 2020. – № 3 (95). – С. 157–164.
4. Санітарно-просвітницька робота в практиці лікаря-стоматолога / Т. П. Скрипнікова, Л. М. Хавалкіна, А. В. Розумій, О. В. Путівцова : Всеукр. наук.-практ. конф. лікарів-інтернів «Актуальні питання клінічної медицини» (Полтава – 2016, 23 травня). – Полтава, 2019. – С. 77–78.
5. Скульська С. В. Порівняльна оцінка ефективності використання засобів первинної профілактики карієсу постійних зубів у дітей шкільного віку / С. В. Скульська, С. А. Шнайдер, Т. О. Пиндус // Східно-

Європейський науковий журнал «Медичні науки». – 2019. – № 52 (2). – С. 58–62.

6. Удод О. Гігієнічний стан порожнини рота у дітей з ортодонтичною патологією / О. Удод, С. Драмарецька // Вісник стоматології. – 2022. – № 120 (3). – С. 117–122.

7. Шаковець Н. В. Захворюваність на карієс зубів у дітей раннього віку та її взаємозв'язок з різними факторами ризику / Н. В. Шаковець, Т. М. Терехова // Профілактична та дитяча стоматологія. – 2015. – № 1. – С. 38–42.

8. Якимець М. М. «Урок стоматологічного здоров'я» як складова гігієнічного навчання та виховання дітей шкільного віку / М. М. Якимець // Вісник проблем біології і медицини. – 2015. – Вип. 2, т. 2. – С. 267–269.

9. Edelstein B. L. Pediatric dental-focused inter-profes-

sional interventions: Rethinking early childhood oral health management / B. L. Edelstein // Dent. Clin. North Am. – 2017. – Vol. 61 (3). – P. 589–606.

10. Integration of oral health into primary health care: A systematic review / M. Prasad, C. Manjunath, A. K. Murthy, A. Sampath [et al.] // Fam. Med. Prime Care. – 2019.

11. Integration of Oral Health into Pediatric Medical Primary Care in Community Health Centers / N. Tinanoff, J. Bernstein, C. Vargas [et al.] // Two-state multi-site study of barriers and facilitators to oral health integration NIDCR. – 2015. – P. 92.

12. Ramos-Gomez F. Early Childhood Caries: Policy and Prevention / F. Ramos-Gomez // Journal of South Asian Association of Pediatric Dentistry. – 2020. – Vol. 3 (1). – P. 3–6.

REFERENCES

1. Kaskova, L.F., & Ulasevych, L.P. (2015). Vzaiemozviazok zakhvoriuvanosti na kariies tymchasovykh zubiv z somatychnoiu patolohiieiu u ditei (literaturnyi 215 ohliad) [The relationship between the incidence of caries of temporary teeth and somatic pathology in children (literature 215 review)]. *Scientific and practical materials conference from international "Innovative technologies in modern dentistry"*, Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].

2. Kaskova, L.F., & Mandziuk, T.B. (2022). Chynnyky vynyknennia kariiesu i mozhlyvosti vplyvu na nykh u ditei shkilnoho viku [Caries occurrence factors and the possibility of influencing them in school-age children]. *Ukrainskyi stomatolohichnyi almanakh – Ukrainian Dental Almanac*, 2, 46-50 [in Ukrainian].

3. Savchyn, N.L., Chukhrai, E.V., & Bezvushko, S.V. (2020). Osoblyvosti perebihu kariiesu tymchasovykh zubiv u ditei z Epshtein-Barr virusnoi infektsiieiu [Features of the course of caries of temporary teeth in children with Epstein-Barr virus infection] *Bukovynskyi medychnyi visnyk – Bukovyna Medical Herald*, 3(95), 157-164 [in Ukrainian].

4. Skrypnikova, T.P., Khavalkina, L.M., & Rozumii, A.V. (2016). Sanitarno-prosvitnytska robota v praktytsi likaria-stomatoloha [Sanitary and educational work in the practice of a dentist]. *All-Ukrainian science and practice. conference of intern doctors "Current issues of clinical medicine"*. Poltava [in Ukrainian].

5. Skulska, C.V., Shnaider, S.A., & Pindus, T.O. (2019). Porivnialna otsinka efektyvnosti vykorystannia zasobiv pervynnoi profilaktyky kariiesu postiinykh zubiv u ditei shkilnoho viku [Comparative assessment of the effectiveness of the use of means of primary prevention of caries of permanent teeth in school-age children]. *Skhidno-Yevropeyskyi Naukovyi Zhurnal «Medychni nauky» – East European Scientific Journal "Medical Sciences"*, 52(2), 58-62 [in Ukrainian].

6. Udod, O., & Dramaretska, S. (2022). Hihienichni stan porozhnyny rota u ditei z ortodontychnoiu patolohiieiu [Hygienic state of the oral cavity in children with orthodontic pathology]. *Visnyk stomatolohii – Bulletin of Dentistry*, 120 (3), 117-122 [in Ukrainian].

7. Shakovets, N.V., & Terekhova, T.M. (2015). Zakhvoriuvanist na kariies zubiv u ditei rannoho viku ta yii vzaiemozviazok z riznymy faktoramy ryzyku [Incidence of dental caries in young children and its relationship with various risk factors]. *Profilaktychna ta dytiacha stomatolohiia – Preventive and Pediatric Dentistry*, 1, 38-42 [in Ukrainian].

8. Yakymets, M.M. (2015). «Urok stomatolohichnoho zdorovia» yak skladova hihienichnoho navchannia ta vykhovannia ditei shkilnoho viku [“Stomatal health lesson” as a component of hygienic education and upbringing of school-aged children]. *Visnyk problem biolohii i medytsyny – Herald of Problems of Biology and Medicine*, 2(2), 267-269 [in Ukrainian].

9. Edelstein, B.L. (2017). Pediatric dental-focused inter-professional interventions: Rethinking early childhood oral health management. *Dent. Clin. North Am.*, 61(3), 589-606.

10. Prasad, M., Manjunath, C. Murthy, A.K., Sampath, A., Jaiswal, S., & Mohapatra, J. (2019). Integration of oral health into primary health care: A systematic review. *Fam. Med. Prime Care*.

11. Tinanoff, N., Bernstein, J., Vargas, S., Gebel, S., Walter, A., & Garcia, R. (2015). Integration of Oral Health into Pediatric Medical Primary Care in Community Health Centers. *Two-state multi-site study of barriers and facilitators to oral health integration NIDCR*.

12. Ramos-Gomez, F. (2020). Early Childhood Caries: Policy and Prevention. *Journal of South Asian Association of Pediatric Dentistry*, 3(1), 3-6.